Страшна Інна Олександрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»;
науковий керівник:
Ковернінська Юлія Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Фінансове інвестування під час війни є одним із найбільш ризикованих економічних напрямків, що потребує підтримки стабільності через державну інвестиційну політику, особливо для країн, як-от Україна, яка стикається з численними економічними й безпековими проблемами. Військовий конфлікт призвів до руйнування інфраструктури, втрат виробничих потужностей і значного відтоку інвестиційного капіталу. За даними Міністерства фінансів України [1], обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну скоротився з 6687 млрд доларів у 2021 році до 1152 млрд доларів у 2022 році та 4247 млрд доларів у 2023 році, що свідчить про серйозний вплив війни на інвестиційний клімат.

Війна створює чимало викликів як для інвесторів, так і для компаній. Постійні зміни курсу долара, інфляційний тиск і ризики військових дій, такі як обстріли чи ракетні атаки, суттєво впливають на інвестиційну діяльність. Додаткові труднощі забезпечують через нестабільність банківських правил і зміни в законодавстві щодо виведення коштів, що ускладнює процес фінансового планування. У таких умовах інвесторам варто бути особливо уважними до змін у фінансовій та регуляторній сфері.

Незважаючи на складні умови, деякі сектори економіки, як-от оборона, інформаційні технології та енергетика, демонструють зростання і залишаються привабливими для інвесторів. Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2023 році реальний ВВП зріс на 5,3%. Це стало значним досягненням після глибокого спаду у 2022 році на 28,8%, що свідчить про відновлення економіки в умовах активних бойових дій та високих безпекових ризиків [2]. Підтримка через державні програми, міжнародні фінансові ресурси та високий попит на інновації сприяють розвитку навіть у кризових ситуаціях.

З початком повномасштабної війни Україна кардинально змінила свої погляди на визначення та перелік пріоритетних галузей економіки. Якщо раніше пріоритет надавався галузям, спрямованим на задоволення суспільних потреб у високотехнологічній, конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції та якісних послугах [3], то в сучасних реаліях виділяються галузі, що забезпечують життєдіяльність громадян і зміцнюють обороноздатність держави, стають надзвичайно важливими. Державні програми сприяють розвитку цих галузей через субсидії, кредитування та сприятливі податкові умови для інвесторів.

Серед таких секторів:

– мілітарі-тек (високотехнологічне озброєння);
– металургія, гірнича промисловість і машинобудування;
– сільське господарство та харчова промисловість;
– IT сектор і стартапи [4].

Особливу увагу буде приділено підтримці енергетики, роздрібної торгівлі, житлово-комунального господарства та виробництв, які працюють за мобілізаційними замовленнями [5]. Якщо всі інші сектори в Україні до війни ефективно розвивалися, то військово-технічний є новою галуззю у фокусі розвитку держави. Сьогодні Україна виступає як великий випробувальний полігон: продукція військового призначення розробляється, виготовляється і відразу ж випробовується в дії. Більше того, питання безпеки будуть пронизувати всі сфери суспільного життя навіть після війни. За словами Міністра економіки України Юлії Свириденко, «це зараз наш головний пріоритет, виходячи з тієї реальності, яка є» [4].

У часи війни військові облігації стали одним з небагатьох інвестиційних інструментів, але їх слід розглядати лише як частину загальної стратегії держави із залученням інвестиційних ресурсів. Незважаючи на те, що перелік операцій з цінними паперами був розширений, ринок капіталу України все ще залишається обмеженим. Для інвесторів з капіталом менше 100 тисяч грн основними варіантами залишаються банківські депозити та облігації, зокрема військові облігації (ОВДП).

Ці облігації, які були введені в обіг згідно з Постановою КМУ № 156 [6], доступні в гривні, доларах і євро. Вони мають різні терміни обігу та ставки доходності, які фіксуються Міністерством фінансів України. Основними покупцями військових облігацій є юридичні особи, зокрема банки, які пропонують своїм клієнтам можливості для інвестування.

Після 24 лютого 2022 року, коли війна стала реальністю для багатьох українців, значно зросла активність населення в інвестуванні в військові облігації. Це стало доступним способом підтримки держави. Придбати ці облігації можуть фізичні та юридичні особи, а також іноземні інвестори через ліцензовані фінансові установи та банки. Крім того, фізичні особи можуть здійснювати покупки через мобільний застосунок «Дія». Кошти, отримані від продажу військових облігацій, направляються до державного бюджету України і використовуються для фінансування соціальних та оборонних потреб під час війни.

Зважаючи на складні умови, завдяки державним ініціативам, зокрема тим, що спрямовані на цифровізацію інвестиційних процесів, інвесторам вдалося частково мінімізувати ризики. Наприклад, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) і Національний банк України (НБУ) запровадили ряд нововведень для спрощення фінансових процедур. Серед них — полегшення процедури ідентифікації осіб при купівлі державних облігацій, що робить доступ до ринку легшим для інвесторів. Крім того, для нерезидентів спростили процеси

придбання цінних паперів, що відкриває нові можливості для залучення іноземного капіталу в українську економіку [7].

Одним із ключових кроків стало об’єднання підходів до обліку цінних паперів резидентів і нерезидентів на агрегованих рахунках депозитарних установ, що забезпечує більшу прозорість та ліквідність на ринку. Важливими є також ініціативи щодо цифровізації інвестиційних послуг — електронний документообіг та можливість проведення загальних зборів дистанційно суттєво спрощують операційні процеси для інвесторів [7].

Ці кроки спрямовані на мінімізацію ризиків для інвесторів, полегшуючи доступ до фінансових інструментів, підвищуючи прозорість ринків і знижуючи адміністративні бар’єри, що є ключовими факторами для підтримки інвестиційної активності в умовах військової нестабільності. Хоча ризики залишаються, інвестори, які обирають правильну стратегію, можуть отримати прибуток навіть у таких важких умовах. Вдале об'єднання стратегічного підходу та державної підтримки може стати ключовим фактором успіху в інвестуванні під час війни.

Війна в Україні створює серйозні виклики длядержавної інвестиційної політики, значно підвищуючи ризики та обмежуючи доступні інструменти. Попри численні військові втрати та руйнування інфраструктури економіка України продовжує демонструвати стійкість і здатність до відновлення. Важливо зазначити, що інвестиції в обороноздатність країни не лише підтримують економіку, але й зміцнюють національну безпеку, залишаючись важливою складовою державної стратегії.

У такій ситуації стратегічний підхід до інвестування може забезпечити не тільки фінансову вигоду, а й сприяти відновленню та стабільності країни. Підтримка з боку держави, міжнародних фінансових установ та зростаючий попит на інновації створюють сприятливе середовище для інвестування. Водночас за даними Міністерства фінансів України, у першому півріччі 2024 року обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну склав приблизно 2960 мільйонів доларів США [1]. Цей показник свідчить про наявність певного інтересу з боку міжнародних інвесторів, незважаючи на виклики, що стали перед економікою країни. Спільні зусилля держави та бізнесу можуть стати запорукою успіху в післявоєнному відновленні України, допомагаючи реалізувати потенціал країни на міжнародній арені.

Отже, післявоєнне відновлення потребуватиме активної участі інвесторів, готових працювати в умовах ризиків та невизначеності. Це може призвести до створення більш стійкої та інноваційної економіки України, що стане основою для майбутнього процвітання.

Список використаних джерел

1. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/ (дата звернення 08.10.2024).

2. Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2023 році. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2023-rotsi (дата звернення 08.10.2024).

3. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України від 06.09.2012р. № 5205-VI: втрата чинності від 27.07.2022р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#n10 (дата звернення 08.10.2024).

4. Уряд робить ставку на розвиток чотирьох пріоритетних галузей, які стануть локомотивом для відновлення української економіки. *Урядовий портал*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-robyt-stavku-na-rozvytok-chotyrokh-prioritetnykh-haluzei-iaki-stanut-lokomotyvom-dlia-vidnovlennia-ukrainskoi-ekonomiky-iuliia-svyrydenko (дата звернення 08.10.2024).

5. Мінекономіки визначило пріоритетні галузі, що потребують особливої підтримки під час війни. *Міністерство економіки України*. URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cbdccfec-285d-43b0-9068-28876b470d45&title=MinekonomikiViznachiloPrioritetniGaluzi-SchoPotrebuiutOsoblivoiPidtrimkiPidChasViini (дата звернення 08.10.2024).

6. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.02.2022 р. № 156: станом на 9 черв. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2022-%D0%BF#Text (дата звернення 08.10.2024).

7. Відновлення фондового ринку: позитив для інвесторів та ризики для держзапозичень. *Укрінформ.* URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3547626-vidnovlenna-fondovogo-rinku-pozitiv-dla-investoriv-ta-riziki-dla-derzzapozicen.html (дата звернення 08.10.2024).